

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

§. 2. Quid de hac distinctione virtuali sentiendum sit in diuinis: vbi illius
natura magis explicatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

conueniendi, & disconueniendi per rationem, subdistinguo; idem re, & ratione concedo: idem re & ratione distinctum, nego minorem: ergo animal, & rationale distinguuntur: realiter nego consequentiam; per rationem, concedo consequentiam.

Obiiciunt septimò Scotistæ: Animal in homine fundat realem similitudinem cum equo, & rationale in eodem homine fundat realem dissimilitudinem cum eodem equo: sed idem respectu eiusdem non potest fundare realem similitudinem, & realem dissimilitudinem respectu eiusdem: ergo animal, & rationale realiter distinguuntur. Nonnulli respondent hominem secundum se non esse similem, aut dissimilem equo, sed ratione operationum, quas habet, quibus immediatè similitudo, aut dissimilitudo conuenit. Ex quo fit hominem, & equum habentes plures operationes distinctas posse habere quasdam inter se similes, v.g. sensationes, quæ in homine, & equo similes sunt, & alias operationes proprias vniuscuiusque speciei, quæ inter se sunt valde dissimiles, sicuti sunt actus ratiocinandi in homine, & hinniendi in equo. Contendunt alij similitudinem, & dissimilitudinem immediatè competere substantiis, quia homo secundum se similis est equo, in hoc quod est posse sentire, & dissimilis in hoc quod est posse ratiocinari. In hac re tantum potest esse controversia de nomine in qua certum esse debet similitudinem, & dissimilitudinem semper dicere tanquam rationem fundandi accidentia, quod omnes affirmant cum Aristotele dicente, similitudinem, & dissimilitudinem fundari in qualitate, & æqualitate, & in æqualitate in quantitate, siue hæ relationes immediatè denominent accidentia, in quibus fundantur, siue etiam hanc denominationem, ipsis substantiis immediatè impertiantur, de quo non curo. Respondeo independentè à quacunque sententia eundem hominem per ordinem ad has operationes, quas continet eiusdem rationis cum aliis operationibus, quæ sunt in equo, posse physicè secundum totam physicam entitatem dici similem equo, & eundem hominem secundum eandem physicam entitatem, physicè indiuisibiliter sumptam posse esse dissimilem equo in ordine ad alias operationes, quibus alie eiusdem rationis in equo non correspondent, quia sicut idem homo secundum eandem rationem physicam physicè indiuisibiliter sumptam potest esse principium operationum similium aliis equi operationibus, v.g. sensationum; & principium operationum dissimilium omnibus equi operationibus, v.g. intellectuum, sic potest in ordine ad has dici dissimilis, & similis in ordine ad illas. Quod si similitudo, & dissimilitudo opponantur, non ideo sub quacunque ratione repugnant in eodem subiecto in ordine ad eundem terminum, quando sumuntur in ordine ad distinctas operationes. Addit Arriaga tantum opponi omnimodam similitudinem cum quacunque dissimilitudine; non verò aliqualem similitudinem, cum aliquali dissimilitudine, sicuti non opponitur calor non summus cum frigidityte non summa; componuntur enim calor ut quatuor cum frigidityte ut quatuor in eodem subiecto existente, licet non componatur summus calor cum aliquo frigiditytis gradu: sic in homine accidere ait Arriaga, qui non est summè similis equo, sed aliquo modo similis, cum quo componi potest aliqua dissimilitudo, quæ tantum dicit hominem non esse summè similem, sicuti componuntur in eodem subiecto lux ut quatuor, & tenebræ ut quatuor, id est priuatio quatuor graduum lucis, licet non possit componi subiectum summè lucidum cum aliqua lucis priuatione. Nonnihil doctrina rem explicat, verumtamen non ex illa præcisè potest prædicta difficultas satisfieri, quia in subiecto calido ut quatuor, & frigido ut quatuor, dantur calor & frigiditytas qualitates distinctæ, à quibus subiectum frigidum, & calidum denominatur, & non potest idem subiectum secundum eandem formam ab alia indistinctam constitui secundum quid calidum, & secundum quid frigidum. In præsentem autem secundum opinionem, quæ relationes non distinguit à fundamento, & termino, videtur concedi idem subiectum secundum eandem formam indiuisibilem constitui simile, & dissimile, si animal, ratione cuius homo est similis, & rationale ratione cuius est dissimilis, inter se non distinguuntur. Standum ergo est priori solutioni & dicendum eandem entitatem respectu eiusdem termini dici similem in ordine ad aliquas operationes, quas in se continet, & dissimilem in ordine ad alias operationes, quia semper simili-

tudo, & dissimilitudo in ordine ad operationes tanquam ad rationes fundadi desumitur, præcisè enim operationibus, & accidentibus, similitudo in substantiis non reperitur.

PUNCTUM IV.

De distinctione virtuali in ordine ad prædicata contradiçtoria.

§. I.

Explicatur virtualis distinctio.

Non agimus de distinctione fundamentali in ordine ad ens rationis, quam nonnulli virtuales appellanti, ex vi cuius intellectus fundamentum desumit ad singendam distinctionem rationis inter prædicata realiter identificata, sed de distinctione virtuali reali in ordine ad prædicata opposita, & contradiçtentia. Scopum difficultatis explico. Rem virtualiter, aut eminenter esse aliquid non est formaliter esse tale, sed continere proprietates, & virtutes, quas continet aliud, ita ut possit idem præstare, quod præstat aliud, aut quod præstaret, si esset formaliter tale. In hoc sensu dicimus pecunias esse quodammodo omnia, quia omnia quæ possunt aliis comparari pecuniis acquiri possunt. In eodem sensu dicimus sensum internum esse eminenter omnes externos, quia omnia obiecta quæ pluribus externis sensibus percipimus, vno interno attingimus, dicimus etiam Solem, & alias causas vniuersales eminenter esse ignem, & alias causas particulares, quia id potest præstare vnus Sol vniuersalis causa, quod plures particulares possunt efficere. In hoc sensu virtualiter esse distinctum non erit distinctionem in se habere, sicuti Solem esse virtualiter ignem non dicit in se continere essentiam ignis, sed id posse præstare sine distinctione reali, quod virtute distinctionis, quam in se habent, præstant alie entitates, ita ut in ordine ad illa, quæ distinctionem consequuntur, non desideretur distinctio formalis vera, & realis in tali entitatè, etiam si nulla ratione in ipsa reperitur, sed summa identitas, sicuti non desideratur in Sole natura ignis in ordine ad producendum calorem, quem posset producere, si formaliter natura ignis haberet, quia etiam illam non habeat, eundem calorem potest Sol producere per suam naturam, etiam si realiter non sit ignis, quem posset producere, si esset ignis. Dicimus ergo distincta virtualiter illa extrema, quæ in re nullam habeant distinctionem, sed realiter omnino sunt idem, præstant tamen idem quod præstarent si realiter essent distincta.

Catèrum hæc virtualis distinctio potest considerari in ordine ad effectus ad extrà productos, & intrinsecè in ordine ad illa quæ de eadem entitate prædicantur, & quæ ex se independentè ab hac virtuali distinctione sine contradictione non possunt eidem entitati conuenire, sicuti sunt communicari, & non communicari, produci, & non produci, & alia huiusmodi. Distinctionem virtuales in ordine ad plures effectus ad extrà productos ab eadem indiuisibili entitate, qui ab aliis causis distinctis producantur, monstrant exempla adducta ex causis vniuersalibus, quarum vna simplex & indistincta producit omnes effectus, quos alie causæ realiter distinctæ producunt, & quos non vna tantum particularis causa sine consortio aliis particularis à se distinctæ posset producere. Difficultas est de distinctione in ordine ad prædicata, quæ ex se dicunt contradictionem, & ratione huius virtualis distinctionis in eadem entitate possunt reperiri absque vlla repugnantia, ita ut illa prædicata ex se contradiçtentia ratione subiecti quasi exuant contradiçtionem, & absque illa in eadem confluant entitatem.

§. II.

Quid de hac distinctione virtuali sentiendum sit in diuinis: ubi illius natura magis explicatur.

Distinctionem hanc virtuales cum summa identitate in Deo constituunt doctissimi, & grauissimi Theologi: illam expressè docet Caietan. 1. parte, q. 32. art. 1. §. 14.

S. ad evidentiam, & S. ad secundum, cuius hæc sunt verba: Ad secundum verò dicitur quod præceptor non intelligit essentiam, & paternitatem ut duo obiecta formalia secundum se, sed ut unum formaliter, & multa virtualiter. Eandem tradit P. Valentia 1. p. disp. 22. punct. 1. S. est autem observandum, & q. 13. punct. S. ad confirmationem respondetur, & sæpe alibi: P. Molina q. 28. art. 5. disp. 3. concl. 3. P. Her. disp. 2. cap. 3. n. 18. & disp. 12. c. 2. n. 4. P. Zuniga disp. 2. dub. 4. membr. 1. P. Tanner disp. 4. de Trinit. q. 1. dub. 5. n. 23. & disp. 2. q. 2. dub. 3. P. Arrub. disp. 100. cap. 3. n. 17. P. Hurtad. hic disp. 6. sect. 3. P. Arriaga disp. 5. de Logica, sect. 4. subsect. 2. M. Albiz. disp. 3. sect. 9. & latè Agid. de Præsent. lib. 5. de beatitudine, q. 5. art. 6. S. 2. n. 14. & S. 3. & 4. his subscribunt ferè omnes politiores, & acutiores recentes. P. Granad. 1. p. tract. 3. disp. 5. sect. 3. & tractat. 5. disp. 5. c. 7. hanc distinctionem impugnatur, & P. Alarcon. Luisius Tur. part. 1. select. disputat. Centuriæ 4. dub. 35. gravissimam censuram dignam esse opinionem defendentem hanc distinctionem virtutalem nimis severè censet.

4 Ex triplici cap. potest argui contra auctores videntes hanc distinctionem virtutalem in Deo ad defendendum mysterium Trinitatis, actus liberos Dei quæ respondere prætendunt omnibus argumentis, quæ in his materiis occurrunt. Si enim illis obiciatur: Essentia communicatur: Paternitas non communicatur: Essentia, & Paternitas sunt idem: ergo communicatur, & non communicatur. Respondent distinguendo maiorem: Essentia, & paternitas sunt idem formaliter, & distincte virtualiter, concedo minorem: sunt idem formaliter, non distincte virtualiter, nego minorem; & eodem modo consequenti distinctio asserunt absque vlla contradictione posse essentiam, & Paternitatem communicari, & non communicari non obstante identitate formali, ratione distinctionis virtualis, quia ex vi huius essentia, & paternitas cum summa identitate reali, & absque vlla distinctione formali habent in ordine ad hoc quod est communicari, & non communicari, eandem capacitatem, quam haberent in ordine ad eadem prædicata, si in re realiter essent distincta; & sicuti posita distinctione reali formali, quæ tantum est vera distinctio, inter essentiam & paternitatem, absque vlla contradictione posset essentia communicari, & Paternitas non communicari, sic nulla data distinctione formali de facto, ratione tantum huius distinctionis virtualis, seu eminentialis, quæ in re distinctio non est, sed tantum cum addito distinctio dicitur, potest essentia communicari, & Paternitas non communicari. Hi ergo ex triplici capite possunt impugnari. Primo si contra illos probetur non dari conceptum illum, quem distinctionem virtutalem appellant. Secundo probando conceptum illum, etiam si datur, non esse distinctionem virtutalem appellandum. Tertio, admissio conceptu, & nomine distinctionis virtualis possunt impugnari, ex eo quod hæc distinctio virtualis rem non explicet, sed æquè obscurum mysterium Trinitatis, ad quod explicandum præcipue inuenta est, & omnino integra omnia argumenta quæ contra prædictum mysterium, & constitutum decreti liberi Dei relinquat, nihilque novi neque lucis, sed distinctis verbis obscurius tradat, quod omnes Catholici fatentur, & ideo solum difficilius impugnetur, quia non ab omnibus percipitur.

5 In primis contendendum non est an conceptus ex parte obiecti assignatus ab his authoribus appellandus sit distinctio virtualis, quia hoc esset de nomine contendere, & congruè satis conceptus ille, si admittendus sit virtualis poterit appellari distinctio, quia est distinctionis æquivalens, & id quod alij æquivalens tale virtualiter dici solet.

6 Secundo est mihi certum, conceptum illum, quem isti auctores distinctionem virtutalem appellant in Deo esse concedendum, existimo enim distinctionem virtutalem, quæ ponitur in Deo in ordine ad hoc quod est essentiam communicari, & Paternitatem non communicari, Filiationem produci, & essentiam non produci in re non aliud, ad huc formaliter importare, quod Catholice omnes in Trinitatis mysterio consentiunt, & eadem ratione distinctionem virtutalem in ordine ad cognoscendum, vel non cognoscendum scientia visionis, amandum, vel non amandum idem subiectum absque vlla distinctione reali, neque physica variatione, casu, quo obiectum cognoscatur, vel non cognoscatur scientia visionis; ametur, vel non ametur, tantum importare simplicitatem Dei, ex vi cuius absque vilo superaddito, & amat obiecta, & libertatem ex vi cuius

potuit non velle producere, ea quæ producere voluit, & velle producere illa, quæ noluit producere; Admittendum esse conceptum illum, quem isti auctores distinctionem virtutalem appellant, sic probatur: Vna, & simplicissima entitas distincta realiter actu: ergo simplicissima entitas Dei realiter indistincta æquivalens duplici entitati realiter distinctæ. Consequentiam negare non potes, si velis de nomine tantum contendere. Sic illam corroboratur: æquivalere alij est valere quod valet illud aliud: ergo eo ipso quod vna simplicissima entitas Dei, præter id, quod præstat duplex entitas quod est valere, quod duplex entitas, æquivalens duplici entitati. Iam primum antecedens efficaciter probatur: entitatem esse intrinsecè realiter identicam cum aliquo, & ab eodem distinguui, realiter produci, & realiter non produci, realiter communicari, & realiter non communicari in creatis evidenter distinctionem arguunt, & seculo Deo non possunt duo ex his extremis oppositis nisi duobus entitatibus realiter distinctis convenire, si enim admittatur posse creaturam produci secundum hanc entitatem, & non produci secundum aliam cum ipsa identificata, tota evertitur Philosophia, & vis illius argumentationis destruitur: sed fide certum est essentiam divinam communicari, & Paternitatem non communicari: Filiationem produci, & essentiam non produci, ergo fide certum est vnam simplicissimam entitatem Dei posse habere in se prædicata, quæ ratione naturali evidenter cognoscimus non posse extra Deum repeti nisi in creaturis realiter distinctis: ergo fide certum est vnam simplicissimam entitatem Dei valere quoad hæc prædicata produci, & non produci, communicari, & non communicari, id quod valet duplex entitas creata, quibus tantum, & nulli simplici extra Deum, absque contradictione possunt hæc prædicata convenire, vnum vni creature, & aliud oppositum creature alteri, ab alia cui aliud convenit prædicatum, distinctæ: ergo fide certum est Deum valere ad habenda in se prædicata intrinsecè, quæ in creaturis arguunt realem distinctionem duplicis entitatis: ergo certum est æquivalere in ordine ad hæc prædicata duplici entitati distinctæ, etiam si in se formalissimè sit vna simplex entitas.

7 Conceptum obiectivum distinctionis virtualis sic explicatum, existimo Catholice à nullo posse negari (dico non posse negari conceptum distinctionis virtualis, hoc est prædicatum obiectivum, quod auctores distinctionem virtutalem appellant, quia potest quis admissio hoc conceptum asserere non dari distinctionem virtutalem, quia conceptus virtualis distinctio non est dicendus, qui tantum de nomine contenderet, quia conceptus ille tantum exprimit id, quod omnes Catholice credimus, & fide reuelatum est, videlicet entitatem divinam tantæ esse virtutis, & perfectionis, ut non obstante identitate inter essentiam, & relationem, quæ obfaret in quacumque entitate distincta à Deo ut possit essentia communicari, & relatio non communicari, & sic de aliis prædicatis oppositis. Itaque duo dicit hæc virtualis distinctio vnum de fide, & aliud lumine nature notum, videlicet identitatem inter essentiam, & Paternitatem non obfate ut essentia communicetur, & Paternitas non communicetur: hoc fide certum est. Dicit insuper identitatem in quacumque entitate extra Deum obfate ut eadem communicetur, & non communicetur, producat, & non producat, quæ prædicata in rebus creatis evidenter arguunt distinctionem realem, quod nature lumine certum est, ex quibus discretè inferunt auctores distinctionis virtualis valere entitatem simplicissimam Dei ad id, quod tantum extra Deum potest valere duplex entitas distincta, quod est æquivalere duplici entitati distinctæ, & rectè dicitur distinguui æquivalenter, seu virtualiter, quod enim valet ad id, quod aliud præstat, rectè virtualiter seu æquivalenter dicitur illud aliud, est formaliter tale non sit.

8 Hic est conceptus obiectivus distinctionis virtualis, quem tradunt omnes Doctores, qui illam propugnant, & doctissimi Magistri è nostris elucidant, in quem si rectè expendatur nihil momenti potest adduci, nihil enim in illo continetur, quod fide divina reuelatum, aut nature lumine compertum non sit, tantum abest à censuræ, quam non nimis maturè contra sententiam hanc pronuntiavit Torres, à qua etiam ipse longè abesset, si expendisset, quid

quid nomine distinctionis virtualis Doctores intelligant, & à quibus Doctoribus distinctio hæc virtualis propugnatur.

10 Longè facilius poterit quis ex tertio capite distinctionem hanc virtualem impetere, contēdendo distinctionem in re admittendam eandem omnino difficultatem continere, ac ipsum mysterium, & nullam huic lucem dare, & omnia argumenta æquè insoluta; ac difficilia manere hac distinctione virtuali admittā, ac essent sine illa; seu eidem omnino argumentis impugnari distinctionem virtualem, quibus impugnatur ipsum mysterium, & æquè difficile ac istud illam propugnari, quod sic suadeo. Distinctio virtualis in Deo importat æquivalere Deum in ordine ad hæc prædicata communicari, & non communicari duplici entitati distinctæ, quod formaliter dicit posse habere in se summè simplici hæc duo prædicata communicari, & non communicari, produci, & non produci, communicari ratione essentie, non communicari ratione relationis identificate cum essentia, produci ratione filiationis, non produci ratione essentie identificate cum filiatione, quæ in quacunque alia entitate simplici dicerent contradictionem, ergo distinctio virtualis dicit posse Deo convenire hos conceptus communicari, & non communicari, qui ex se sunt contradictorii; in quo est tota mysterij difficultas, eadem omnino in hac distinctione virtuali, ac in ipso mysterio. Urgeo: Dari hanc distinctionem virtualem est Deum esse talis naturæ ut ipsi eidem omnino simplici possint convenire hi duo conceptus communicari, & non communicari. Sed hi duo conceptus sunt contradictorii: ergo dari hanc distinctionem virtualem in Deo dicit Deum esse talis naturæ ut ipsi possint convenire duo conceptus contradictorii, quod horret metaphysica, & natura lumen.

11 Fateri ergo in re parum, vel nihil lucis addi ex hac virtuali distinctione obscuritati mysterij, & æquè difficile obici intellectui rem attentè contemplati, ac ipsum mysterium, nihilominus credo, hac distinctione posita expeditoribus terminis, quibus fieri potest summam mysterij difficultatem tractari, & aptioribus ad infringendam vim syllogisticam omnium argumentorum, quæ contra hoc mysterium inficiuntur, quibus fateor ego mysterium ipsum ex parte obiecti significari conceptibus tamen formalibus, quibus, etsi idem significet, melius tamen aliis idem obiectum significantibus rem ut fieri potest expriment, & vim argumentorum infringunt, quibus secundum alios dicendi modos non ita dici potest satisfieri. Ad confirmationem Respondeo hanc distinctionem virtualem non dicere, posse Deo competere duo prædicata contradictoria, quod horret Metaphysica, sed posse illi competere duo prædicata, quæ respectu aliis entitatis simplicis distinctæ à Deo essent contradictoria, quin in ipso Deo contradictoria sint, & optimè composibilia ratione huius distinctionis virtualis, quia communicari, & non communicari, produci, & non produci, & sic quicumque alij termini cum affirmatione, & negatione propositi nullam dicunt contradictionem, nisi sint eiusdem de eodem indistincto, & non sufficit ad contradictionem esse de eodem indistincto formaliter, sed etiam de eodem indistincto, seu non distincto virtualiter, seu æquivalenter in ordine ad prædicata, quæ affirmatiue, & negatiue epuntiantur. Ex quo fit communicari respectu essentie, & non communicari respectu Paternitatis, Filiationem produci, & essentiam non produci, & esse contradictoria, quia licet essentia, & Paternitas, & essentia, & Filiatio sint idem formaliter, & dicant unam simplicissimam entitatem, affirmatio communicationis de essentia, & negatio communicationis de Paternitate non sunt de obiecto non distincto virtualiter, seu æquivalenter, etsi sint de eodem obiecto simplicissimo nullam includente mixturam distinctionis formalis, quæ sola est vera distinctio, distinctio enim virtualis, seu æquivalens, ut sæpe dixi, distinctio non est, sed quid æquivalens distinctioni, sicuti Sol, qui virtualiter est ignis, non est simpliciter, & sine addito ignis potius prædicata essentialia illius opponuntur cum prædicatis essentialibus ignis, sic essentia, & Paternitas, quæ virtualiter distinguuntur non possunt dici absolute distingui, neque in se formalem, seu propriam distinctionem habere, potius sunt una simplicissima entitas, cuius simplicitas essentialiter opponitur cum distinctione reali, quæ formaliter, & propriè distinctio sit.

12 Si roges unde hæc distinctio eminentialis, seu virtualis innoscat. Respondeo nobis innoscescere, & à posteriori ex ipso Trinitatis mysterio, à priori ex infinitate Dei illius non repugnantia agnoscere, non enim repugnat simplicissimam entitatem infinitam tantum valere quantum valet duplex finita. Non levis poterat esse disputatio an hæc distinctio virtualis admittenda sit in diuinis respectu notionalium tantum, an etiam respectu essentialium, sed hæc non ad nostrum attinet institutum, cuius tantum est naturam huius distinctionis explicare, & definire admittenda sit necne respectu verò quarum formalitatum in diuinis sit admittenda, pertinet ad Theologum, qui de singulis attributis, & proprietatibus diuinis disputat. Vnum in hac re affirmo distinctionem hanc virtualem admittendam non esse in aliis formalitatibus præter illas, in quibus necessaria est ad aliquam veritatem defendendam, à qua illasā fide recedere non possumus. Hæc dixerim de distinctione virtuali in diuinis non animo definendi, an admittenda sit necne, sed explicandi quid importet hæc distinctio virtualis, quæ multis admodum fuit inuisa, forsitan, quia distinctionis nomine perterit, quid sub illo lateret non attentè inspicere.

§. III.

Quid sentiendum sit de hac distinctione virtuali in creatis.

13 Semel, iterum, atque iterum seuerè reprehendēdi sunt auctores, qui ex his quæ in Deo fide revelante credimus, quæ tantum infinita Dei Optimi Maximi perfectione possunt componi, argumentum faciunt ad alia similia in creaturis confingenda, quasi ad omnia creatura valerent extendi, quæ suprema Dei perfectione penetrari, & longè excedi possunt, vel quasi una, eademque iusta esset mensura Dei Optimi Maximi per essentia vnicè infiniti, & creaturæ finitæ & limitatæ, cuius perfectionis momēta in finitè distant ab illa interminabili perfectione, quam diuina essentia, illius quodlibet attributum, & quidquid in Deo, omnia eadem cum ipsa diuina essentia in vno simplicissimo Deo mirè replent. Huius criminis rei sunt nonnulli, qui distinctionem virtualem supra explicatam diuina humanis confundentes ad creaturas transfudere, & hac ratione defendere præsumunt posse animam rationalem vniri materiæ quatenus sensitiuam, & non quatenus rationalem, sicuti Verbum vnitur immediatè naturæ humanæ secundum substantiam, & non immediatè secundum essentiam, & posse fundamentum relationis referri per suamet entitatem, etiam si indifferens sit, ut referatur, & non referatur, sicuti Deus per suamet entitatem amat obiectum, ad quod amandum & non amandum antecederet fuit indifferens, asseruntque hæc omnia optimè componi hac virtuali distinctione. Hic discurrēdi modus semper mihi valde fuit exosus, quem alienum iudico ab ingenio Philosopho, viroque indagandæ veritatis amico, euerit enim totam Philosophiam, & res purè naturales æquè difficile, & obscurè explicat ac Trinitatis mysterium, & illa, quæ intra Deum mens creata in hac vita vix & non nisi per ænigmata valet apprehendere. Denique tenentur hi asserere eandem facilitatem, difficultatemve respectu intellectus creati subire Trinitatis mysterium, & reliqua omnia creata, quæ cum hac distinctione virtuali in creatis componuntur. Cur ergo irridendus non est, qui dicat eandem facilitate, aut difficultate defendi Trinitatis mysterium, & vnionem animi rationalis ad materiam, seu rationem æqualitatis huius quantitatis ad illam, aliudve huiusmodi creatum, ad quod defendendum vellet ex Deo ad creaturas hanc distinctionem transferre.

14 Rationem iam insinuatam expendo, quam robustissimam semper existimaui ad hanc distinctionem virtualem ut chimericam in creaturis expungendam. Hæc distinctio in quocunque reperiatur dicit posse prædicari sine contradictione, duo prædicata realia ex se opposita de eadem simplicissima entitate: sed tota difficultas mysterij Trinitatis in eo tantum consistit, quod possint de eadem simplicissima entitate sine contradictione dici hæc prædicata: ergo ubicumque ponatur hæc virtualis distinctio in ordine ad opposita prædicata, quæ tantum est virtualis distinctio, & de qua contendimus, ponitur tota difficultas, quæ reperitur in mysterio Trinitatis. Consequentia est legitima: maior